

การศึกษาแนวทางการกำหนดโทษสำหรับนิติบุคคลในประมวลกฎหมายอาญา*
Study of Approaches to Imposition of Punishments on Juristic Person under
the Criminal Code

วิทยา เบ็ญจาทิกุล
Wittaya Benjathikun
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Bangkok Thonburi University, Thailand.
Email: research@bkkthon.ac.th

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีปัญหาการบังคับใช้โทษทางอาญากับนิติบุคคลที่กระทำความผิดหลายประการ อาทิ ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษกับผลกระทบต่อนิติบุคคล ปัญหาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ปัญหาเกี่ยวกับประเภทของโทษ เมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศพบว่า ในต่างประเทศต่างมีการกำหนดโทษอาญาสำหรับนิติบุคคลแตกต่างหากจากโทษอาญาสำหรับบุคคลธรรมดาและมีรูปแบบการลงโทษที่เหมาะสมกับนิติบุคคล จึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับการลงโทษนิติบุคคล ปัญหาการบังคับใช้โทษและแนวทางที่เหมาะสมในการตรากฎหมายสำหรับประเทศไทย และจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเพื่อกำหนดโทษทางอาญาสำหรับนิติบุคคลเป็นการเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญาแยกออกจากโทษทางอาญาสำหรับบุคคลธรรมดา บนสมมติฐานที่ว่า การลงโทษอาญาที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษกับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการลงโทษและยับยั้งการกระทำความผิดที่เกิดจากนิติบุคคลได้

คำสำคัญ: การกำหนดโทษ; นิติบุคคล; ประมวลกฎหมายอาญา

Abstract

Thailand has problems imposing the criminal punishment of the juristic person who commits crime on several counts such as problems concerning the punishment and its effects on the juristic person, problems relating to the consistency of the punishment and the objective of punishment, and problems pertaining to the types of punishment. As compared with laws in some developed countries, the researcher has found that in those countries the imposition of criminal punishment of the juristic person is far different from the punishment of the natural person and the type of punishment is suitable for the juristic person. From the researcher's perspective, it necessitates investigating the following: problems pertaining to nature of the criminal punishment of the juristic person as well as the appropriate guidelines for use in enacting the law in Thailand; and the drafting of bills to revise the current Criminal Code with an eye to imposing the criminal punishment of the juristic person in a unique way separated from the punishment of the natural person. These ideas are based on the assumption that the suitability of the punishment and the consistency with the objective of the punishment would bring about highly efficient punishment and would help deter the juristic person from committing crime.

Keywords: Imposition of Punishment, Legal Entity, Criminal Code

บทนำ

นิติบุคคลเป็นบุคคลประเภทหนึ่ง เกิดขึ้นเพราะอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งต่างจากบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 ซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติ นิติบุคคลเมื่อได้จัดตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมายและกฎหมายได้รับรองสถานะนิติบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ภายใต้บังคับของกฎหมายที่ให้อำนาจจัดตั้งเป็นนิติบุคคลและตามบทบัญญัติทั้งปวงแห่งกฎหมายภายในขอบวัตถุประสงค์ ข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง อย่างไรก็ตาม นิติบุคคลย่อมไม่ใช่เป็นคนจริง ไม่มีสภาพเหมือนบุคคลธรรมดา ไม่มีตัวตนและไม่มีชีวิตจิตใจ ดังนั้น นิติบุคคลจึงไม่สามารถแสดงเจตนาด้วยตนเอง ดังนั้น ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงปรากฏจากผู้แทนทั้งหลายของนิติบุคคลนั่นเอง (Wanikkun, 1959) และหลักในเรื่องการแสดงเจตนาทางอาญาของนิติบุคคลตามกฎหมายไทย ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ โดยทั่วไปก็ยังมียึดถือมาตรา 59 เป็นเกณฑ์ แต่ความเห็นของนักนิติศาสตร์ไทยและศาลฎีกา ได้วินิจฉัยและวางหลักเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับว่า เจตนาของนิติบุคคลย่อมแสดงออกทางผู้แทนนิติบุคคล เมื่อผู้แทนนิติบุคคลแสดงเจตนา ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้แทนในทางการดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล เจตนาอันนั้นก็ผูกพันนิติบุคคลและต้องถือว่าเป็นเจตนาของนิติบุคคลนั่นเอง ฉะนั้น นิติบุคคลจึงอาจมี